

Електронний журнал «Ефективна економіка» включено до переліку наукових фахових видань України з питань економіки (Категорія «Б», Наказ Міністерства освіти і науки України № 975 від 11.07.2019). Спеціальності – 051, 071, 072, 073, 075, 076, 292. Ефективна економіка. 2026. № 1. ISSN 2307-2105

DOI: <http://doi.org/10.32702/2307-2105.2026.1.57>

УДК 339.9:[339.5:339.732]:338.242.4

А. В. Єременко,

к. е. н., доцент кафедри європейської економіки і бізнесу,

Київський національний економічний університет імені Вадима Гетьмана

ORCID ID: <https://orcid.org/0009-0005-6177-838X>

**ТРАНСФОРМАЦІЯ СИСТЕМИ МІЖНАРОДНИХ ЕКОНОМІЧНИХ
ВІДНОСИН В УМОВАХ ГЕОЕКОНОМІЧНОЇ ФРАГМЕНТАЦІЇ ТА
ФОРМУВАННЯ НОВИХ РЕГІОНАЛЬНИХ БЛОКІВ**

A. Yeremenko,

*PhD in Economics, Associate Professor of the Department of European Economy
and Business, Kyiv National Economic University named after Vadym Hetman*

**TRANSFORMATION OF THE SYSTEM OF INTERNATIONAL
ECONOMIC RELATIONS IN THE CONDITIONS OF GEO-ECONOMIC
FRAGMENTATION AND FORMATION OF NEW REGIONAL BLOCKS**

Досліджено фундаментальні зміни у структурі міжнародних економічних відносин, зумовлених процесами геоекономічної фрагментації та виникненням нових геополітичних альянсів у період 2023-2025 років. Детально проаналізовано механізми переходу від глобальної економічної інтеграції до моделі стратегічної автономії та економічної безпеки. Показано канали впливу фрагментації на світову торгівлю, прямі іноземні

інвестиції, технологічну дифузю та міжнародну фінансову систему. Особлива увага приділяється трансформації глобальних ланцюгів постачання через впровадження стратегій “friend-shoring” та “near-shoring”, а також ролі розширеного блоку БРІКС+ у формуванні багатополярного фінансового устрою. Оцінено економічні втрати від деглобалізації та визначено перспективи ре-глобалізації в умовах кризи багатосторонності на основі кількісних даних міжнародних організацій (МВФ, СОТ, ЮНКТАД). Обґрунтовано, що геополітична напруженість змінює ландшафт міжнародного поділу праці та стимулює створення регіональних торговельних архітектур, таких як RCEP та CPTPP.

The article presents a comprehensive study of the systemic transformation of international economic relations (IER), which is taking place under the influence of geo-economic fragmentation (GEF) in the period 2023-2025. The essence of fragmentation is revealed as a politically motivated process of reversion of global integration, initiated by states for reasons of national security and strategic competition. The transition of the world economy from the model of “hyperglobalization”, focused on minimizing costs, to the model of “stability and security”, where economic expediency gives way to political loyalty, is analyzed in detail. The main attention is paid to the identification and analysis of the channels of transmission of fragmentation: trade, capital flows and technological diffusion. Based on current IMF and WTO data, it is substantiated that trade fragmentation leads to significant losses of global welfare, which in scenarios of complete division into warring blocs can reach from 4,5% to 12% of world GDP. The transformation of global supply chains through the implementation of corporate strategies of “friend-shoring” (collaboration with allies) and “near-shoring” (bringing production closer to the consumer) is examined, as well as the evolution of the “China Plus One” strategy, which involves the diversification of production hubs outside the PRC in favor of Southeast Asian countries, India, and Mexico.

The phenomenon of “ideological sorting” of foreign direct investment (FDI) is also analyzed, where capital is increasingly directed to geopolitically close countries, especially in strategic sectors such as semiconductors and critical minerals. The expansion of the BRICS+ bloc in 2024-2025, which currently covers over 37% of global GDP and is initiating the de-dollarization of international payments through the development of national payment systems and the use of CBDC, is examined in detail.

The role of mega-regional agreements, in particular RCEP and CPTPP, as “economic anchors” ensuring trade stability in the context of the WTO institutional crisis is assessed. The impact of digital fragmentation and the emergence of the concept of “technological sovereignty” on the competitiveness of national economies is outlined. Finally, forecasts are formulated regarding the prospects for “re-globalization” – a new form of integration based on the diversification of suppliers and the inclusion of countries of the Global South in new value chains on a more inclusive basis. The study contains practical recommendations for adapting economic policy to the conditions of multipolarity and reducing the risks of sanctions and tariff wars that escalated in 2025.

Ключові слова: *геоекономічна фрагментація (ГЕФ), міжнародні економічні відносини (МЕВ), БРІКС+, глобальні ланцюги постачання, прямі іноземні інвестиції (ПІІ), дедоларизація, торговельні блоки, економічна безпека.*

Keywords: *geoeconomic fragmentation, international economic relations, BRICS+, global supply chains, foreign direct investment, dedollarization, trading blocs, economic security.*

Постановка проблеми у загальному вигляді та її зв'язок із важливими науковими чи практичними завданнями. Протягом останніх десятиліть світова економіка функціонувала в межах парадигми інтенсивної інтеграції, що базувалася на принципах лібералізації торгівлі, вільного руху капіталу та

транснаціоналізації виробництва. Цей період, часто називали епохою гіперглобалізації, сприяв стрімкому економічному зростанню, конвергенції доходів між країнами та значному скороченню бідності в глобальному масштабі. Проте сьогодні МЄВ перебувають у точці історичного зламу. Сучасний етап розвитку світового господарства характеризується зростанням геополітичної напруженості, що трансформується у системну “геоекономічну фрагментацію” (ГЕФ) – процес політично вмотивованого розриву економічних зв’язків та формування ізольованих регіональних блоків [1].

Зв’язок цієї проблеми з важливими науковими та практичними завданнями є очевидним. По-перше, фрагментація загрожує стійкості глобальних ланцюгів постачання, що було гостро відчутно під час пандемії COVID-19 та після початку повномасштабної агресії Росії проти України [2]. По-друге, використання економічних інструментів (санкцій, тарифів, експортних обмежень) як геополітичної зброї змушує уряди та транснаціональні корпорації переосмислювати стратегії національної безпеки та корпоративної стійкості [3]. Вітчизняні дослідники, зокрема О.В. Трасковська [4], наголошують, що ці процеси вимагають від урядів оперативного пошуку стратегій адаптації до змін глобального порядку для збереження макроекономічної стабільності. Практичне завдання для дослідників та політиків полягає у визначенні того, як мінімізувати втрати від розриву зв’язків та адаптувати національні економіки до нової багатопольярної реальності, де економічна ефективність поступається місцем політичній лояльності [1].

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблематика геоекономічної фрагментації стала центральною темою досліджень провідних міжнародних фінансових інституцій та академічних кіл у 2023-2025 роках. Фундаментальні аспекти цього явища висвітлені у роботах експертів Міжнародного валютного фонду (МВФ), зокрема Ш. Айяра, А. Ільїної та П.-О. Гурінша [1]. Вони ідентифікували ключові канали трансляції фрагментації: торгівлю, капітальні потоки, міграцію та поширення

технологій, вказуючи на те, що витрати від розриву цих зв'язків будуть особливо високими для країн з низьким рівнем доходу [1].

Оцінкою кількісних втрат світового ВВП займалися Болхуїс, Джаворчик та Сердейро, чії моделі демонструють падіння глобального виробництва на величину від 0,2% до 12% залежно від глибини сценарію розколу [2]. Процеси трансформації ПП та їхнього “ідеологічного сортування” досліджував С. Тан, наголошуючи на концентрації фрагментації у стратегічно чутливих секторах, таких як напівпровідники та енергетика [5]. Питання кризи багатосторонньої торговельної системи та “ре-глобалізації” перебувають у центрі уваги Світової організації торгівлі (СОТ), що відображено у звітах World Trade Report 2023 та 2024 років під керівництвом Н. Оконджо-Івеали [6].

Значний внесок у розробку цієї теми зробили й українські вчені. Г.В. Белінська та Є.Р. Захаренков дослідили вплив економічних турбулентностей на трансформацію світоустрою, вказуючи на ризики руйнування оборонних альянсів через протекціоністську політику великих держав [7]. Т.О. Осташко детально проаналізувала вплив багатопольярної глобалізації на зовнішню торгівлю України в умовах воєнного стану [8]. Л. Осіпова акцентувала увагу на нових викликах для економічних моделей, спричинених цифровим розривом та зміною інвестиційних пріоритетів [9].

Попри наявність цих праць, залишаються недостатньо вивченими питання довгострокової життєздатності розширеного БРІКС+ та механізми адаптації ланцюгів постачання в умовах тривалих воєнних конфліктів. Дослідження присвячується аналізу системної трансформації МЄВ через призму поєднання фінансових та технологічних чинників.

Формулювання цілей статті (постановка завдання). Метою даного дослідження є комплексний аналіз трансформаційних процесів у системі міжнародних економічних відносин, спричинених геоекономічною фрагментацією, та оцінка наслідків формування нових регіональних блоків для стабільності світового господарства.

Для досягнення поставленої мети визначено такі основні завдання. По-перше, розкрити сутність та ідентифікувати основні канали прояву геоекономічної фрагментації в сучасних умовах. По-друге, проаналізувати зміни у географії та структурі глобальних ланцюгів постачання через призму стратегій “de-risking”, “friend-shoring” та “China Plus One”. По-третє, оцінити вплив фрагментації на потоки прямих іноземних інвестицій та процеси технологічної дифузії. По-четверте, дослідити роль розширеного блоку БРІКС+ як альтернативного центру економічного тяжіння та ініціатора дедоларизації. По-п’яте, визначити місце мега-регіональних угод (RCEP, CPTPP) у підтримці функціонування світової торгівлі на тлі системної кризи СОТ. По-шосте, сформулювати прогнози щодо подальшого розвитку МЕВ та виявити можливості для «ре-глобалізації» на нових інклюзивних засадах.

Виклад основного матеріалу дослідження. Сучасний стан світової економіки характеризується переходом від епохи «спокійної глобалізації» до періоду високої волатильності та геополітичного суперництва. ГЕФ визначається як цілеспрямований процес згортання економічної інтеграції, що ініціюється державами з міркувань національної безпеки, стратегічної автономії або як інструмент зовнішньополітичного тиску [1]. На відміну від природного сповільнення торгівлі (“slowbalization”), ГЕФ є результатом свідомих політичних рішень, таких як запровадження санкцій, експортного контролю на високотехнологічну продукцію та стимулювання повернення виробництва на батьківщину [10].

Основним драйвером фрагментації у 2024-2025 роках залишається конкуренція між США та Китаєм, яка охопила не лише торгівлю товарами, а й фінансові ринки та сферу інновацій. Економісти МВФ виділяють три головні канали, через які ГЕФ трансформує МЕВ. По-перше, торговельний канал: зростання протекціонізму та використання тарифів як засобу політичного торгу. За даними СОТ, кількість торговельних обмежень у 2022–2023 роках зросла майже втричі порівняно з допандемічним періодом [1]. По-друге, інвестиційний канал: ПІІ все частіше спрямовуються не в країни з

найнижчими витратами, а в країни з подібними ідеологічними поглядами (“friend-shoring”). Це призводить до розриву зв’язків між розвиненими економіками та їхніми традиційними партнерами з Глобального Півдня [5]. По-третє, технологічний канал: обмеження на передачу технологій подвійного призначення та формування закритих екосистем у сфері штучного інтелекту, напівпровідників та “зеленої” енергетики [11].

Кількісне моделювання за допомогою глобальних моделей загальної рівноваги (таких як GIMF) показує, що фрагментація веде до постійних втрат добробуту. Наприклад, сценарій “м’якої” фрагментації (торговельний розрив лише у критичних секторах) може знизити світовий ВВП на 0,2%, тоді як “жорсткий” розкол на два ворогуючі блоки може призвести до падіння ВВП на 7% і більше [1].

Таблиця 1. Прогнозовані втрати глобального ВВП від фрагментації за різними сценаріями

Сценарій фрагментації	Ключовий канал впливу	Оцінка втрат ВВП (%)	Найбільш постраждалі групи країн
Решоринг (Reshoring)	Відмова від іноземних постачальників	4,5%	Малі відкриті економіки
Френдшоринг (Friend-shoring)	Торгівля лише з союзниками	1,8%	Країни Глобального Півдня
Технологічне розмежування	Обмеження дифузії знань	5,0%	Економіки, що розвиваються
Повна деглобалізація	Торгівля + ПІІ + технології	до 12,0%	Найменш розвинені країни (LDCs)

Джерело: сформовано на основі [1]

Одним із найпомітніших наслідків ГЕФ є перебудова глобальних ланцюгів доданої вартості. Протягом останніх тридцяти років ланцюги постачання оптимізувалися за критерієм мінімізації витрат (модель “just-in-time”). Проте серія шоків – від торговельної війни США та Китаю до

енергетичної кризи в Європі – змусила бізнес перейти до моделі “just-in-case”, пріоритетом якої є стійкість та безпека [12].

У цьому контексті ключового значення набувають стратегії “shoring”. По-перше, friend-shoring – перенесення виробничих потужностей до країн, що поділяють спільні цінності та є надійними геополітичними партнерами. Це дозволяє компаніям застрахуватися від раптового припинення поставок у разі конфлікту [3]. По-друге, near-shoring – наближення виробництва до споживача. Наприклад, американські компанії активно розширюють виробництво в Мексиці та Канаді, а європейські – у країнах Східної Європи та Північної Африки [13]. По-третє, China Plus One – стратегія, при якій компанії не залишають Китай повністю (зважаючи на обсяг його ринку та якість інфраструктури), але створюють альтернативні виробничі хаби в таких країнах, як В’єтнам, Індія або Таїланд [14].

Трансформація ланцюгів постачання найкраще ілюструється на прикладі високотехнологічних галузей. Корпорація Apple, яка історично залежала від Китаю у збірці 95% своєї продукції, до 2025 року планує перенести до 25% виробництва iPhone до Індії [15]. Аналогічно, компанія HP прагне до того, щоб 90% продукції для ринку Північної Америки виготовлялося поза межами Китаю до кінця 2025 року [16]. Проте такі зсуви супроводжуються зростанням логістичної складності та витрат, оскільки нові виробничі локації часто не мають такої ж щільності постачальників другого та третього рівнів, як промислові кластери в КНР [12].

ПІ є “паливом” глобалізації, забезпечуючи не лише капітал, а й передачу технологій та управлінського досвіду. Дані 2023-2024 років свідчать про те, що ПІ стають дедалі чутливішими до геополітичної відстані [2]. Дослідження МВФ показує, що інвестори схильні перенаправляти капітал з країн, які голосують інакше в Генеральній Асамблеї ООН, до “дружніх” держав [3].

Цей процес, названий “ідеологічним сортуванням”, має асиметричний характер. Найбільш виражена фрагментація спостерігається в інвестиціях зі

США, які поступово виходять з Китаю та переорієнтовуються на розвинені країни Європи та союзників в Азії [5]. При цьому фрагментація ПІІ найбільш помітна у секторах “критичної важливості”: виробництво комп’ютерів та електроніки, інформаційні та комунікаційні технології, транспортне обладнання, видобуток та переробка критичних мінералів.

Важливо зазначити, що фрагментація інвестицій часто маскується через використання посередників у третіх країнах (“investment hubs”). Хоча прямі інвестиції зі США до Китаю скорочуються, кінцеві материнські компанії іноді продовжують фінансувати китайські активи через дочірні компанії в Гонконзі або інших юрисдикціях, що дещо пом’якшує офіційну статистику фрагментації [5].

Формування нових регіональних блоків є відповіддю Глобального Півдня на домінування західних інституцій у світовій економіці. Розширення БРІКС у січні 2024 року за рахунок Єгипту, Ефіопії, Ірану, ОАЕ та Саудівської Аравії (хоча статус останньої залишається предметом дискусій) перетворило групу на потужний геоекономічний альянс – БРІКС+. З приєднанням Індонезії у 2025 році блок представляє понад 45% населення світу та близько 37% світового ВВП (за ПКС) [17].

Одним із головних завдань БРІКС+ є дедоларизація міжнародних розрахунків. Залежність від долара США розцінюється членами блоку як вразливість, особливо після замороження резервів Центрального банку РФ та відключення російських банків від системи SWIFT [18]. Стратегія дедоларизації реалізується через:

- Збільшення частки національних валют у взаємній торгівлі. Наприклад, торгівля між Китаєм та Бразилією все частіше здійснюється в юанях та реалах [19].
- Розвиток власних платіжних систем та платформ для цифрових валют центральних банків (CBDC), що дозволяє проводити транскордонні платежі без використання західної інфраструктури [18].

- Посилення ролі Нового банку розвитку (NDB), який до 2025 року планує видавати до 30% кредитів у валютах країн-членів [20].

Таблиця 2. Порівняльна характеристика економічного потенціалу блоків G7 та БРІКС+ (станом на 2024-2025 рр.)

Показник	G7 (Велика сімка)	БРІКС+ (розширений склад)
Частка у світовому ВВП (ПКС)	~30%	~37%
Частка у світовому населенні	~10%	~45%
Контроль над видобутком нафти	~4%	~30-40%
Основні фінансові важелі	МВФ, Світовий банк, SWIFT	NDB, CRA, національні платіжні системи
Пріоритети розвитку	Екологічні стандарти, ліберальна демократія	Інфраструктура, суверенітет, багатополярність

Джерело: сформовано на основі [17]

Попри значні амбіції, БРІКС+ стикається з викликами внутрішньої координації. На відміну від G7, члени БРІКС+ мають глибокі політичні та ідеологічні розбіжності. Наприклад, територіальні суперечки між Китаєм та Індією або конфлікт між Єгиптом та Ефіопією щодо розподілу водних ресурсів Нілу ускладнюють вироблення єдиної стратегії [17]. Більше того, повна відмова від долара США наразі виглядає малоімовірною через його унікальну ліквідність та роль основного активу в світових резервах (59% у 2024 р.) [18].

На тлі кризи СОТ, де функціонування Апеляційного органу залишається заблокованим з 2019 року, міжнародна торгівля зміщується у бік “мега-регіональних” угод [21]. Найбільш динамічним регіоном у цьому відношенні є Азійсько-Тихоокеанський, де діють дві ключові угоди:

- RСЕР (Регіональне всеосяжне економічне партнерство): найбільша у світі зона вільної торгівлі, що об’єднує 15 країн, включаючи Китай, Японію та Південну Корею. У 2024 році внутрішньорегіональна торгівля в межах

RCEP продемонструвала стійке зростання на 7%, незважаючи на глобальну нестабільність [22]. RCEP орієнтований на поступову лібералізацію тарифів та уніфікацію правил походження товарів, що робить його привабливим для країн з різним рівнем розвитку [23].

- CPTPP (Всеохоплююча та прогресивна угода про Транстихоокеанське партнерство): встановлює “золотий стандарт” для сучасної торгівлі, включаючи жорсткі правила щодо електронної комерції, праці та захисту навколишнього середовища. У 2024 році до CPTPP приєдналася Велика Британія, що розширило вплив блоку за межі регіону [24].

Ці блоки виконують роль “господарських якорів”, що підтримують правила гри в умовах фрагментації. При цьому цікавим є феномен “нашарування» (noodle bowl effect), коли країни є членами кількох угод одночасно, намагаючись збалансувати відносини між різними геополітичними центрами впливу [25].

Процеси трансформації МЕВ не обмежуються лише торгівлею товарами. Цифрова економіка та “зелений” перехід стають новими аренами боротьби та фрагментації. По-перше, цифрова фрагментація: різні підходи до транскордонної передачі даних та кібербезпеки ведуть до формування паралельних цифрових світів. Угода АСЕАН про цифрову економіку (DEFA), яку планують підписати до кінця 2025 року, є спробою створити найбільший у світі інтегрований цифровий простір, що може стати альтернативою як західним, так і китайським цифровим стандартам [26]. По-друге, екологічний протекціонізм: запровадження ЄС Механізму прикордонного вуглецевого коригування (СВАМ) сприймається багатьма країнами як новий вид торговельних бар’єрів. Це змушує експортерів з Китаю, Індії та Бразилії перебудовувати свої виробничі процеси або шукати нові ринки збуту в межах “дружніх” блоків, що посилює фрагментацію ринків енергоємної продукції [27].

Варто зазначити, що торгівля екологічними товарами (сонячні панелі, електромобілі) зростає випереджаючими темпами порівняно з загальним

товарообігом, що створює нові точки напруги та можливості для країн Глобального Півдня, які володіють запасами критичної сировини [27].

Висновки з даного дослідження і перспективи подальших розвідок у даному напрямі. Підсумовуючи результати аналізу, можна констатувати, що система МЕВ вступила в тривалу фазу структурної трансформації, де геополітичні чинники стали визначальними для економічної динаміки. Перш за все, гео економічна фрагментація є незворотним трендом середньострокової перспективи. Світова економіка сегментується на блоки, які конкурують не лише за ринки збуту, а й за контроль над технологіями та фінансовою інфраструктурою. По-друге, глобальні ланцюги постачання трансформуються в бік регіоналізації та “дружньої” диверсифікації. Стратегія “China Plus One» стала стандартом для великого бізнесу, що сприяє зростанню нових індустріальних хабів у В’єтнамі, Мексиці та Індії. Однак це призводить до зниження загальної економічної ефективності та зростання інфляційного тиску в розвинених країнах. По-третє, БРІКС+ стає реальним викликом західній фінансовій архітектурі. Хоча домінування долара США залишається значним, розширення блоку та розбудова альтернативних платіжних систем створюють умови для поступового переходу до багатополлярної валютної системи. По-четверте, мега-регіональні торговельні блоки (RCEP, CPTPP) заповнюють вакуум, що виник внаслідок кризи СОТ. Вони стають основними майданчиками для встановлення правил у цифровій торгівлі та регулюванні інвестицій, фактично замінюючи багатосторонню систему серією дворівневих домовленостей.

Перспективи подальших розвідок у даному напрямі вбачаються у детальному вивченні “цифрової дипломатії” як інструменту подолання фрагментації, а також у аналізі механізмів адаптації малих відкритих економік, таких як Україна, до умов формування жорстких гео економічних блоків. Особливої уваги потребує дослідження того, як енергетичний перехід змінить розстановку сил у МЕВ, перетворюючи “сировинну залежність” на “технологічну та мінеральну перевагу”.

Література

1. Aiyar S., Chen J., Ebeke C., Garcia-Saltos R., Gudmundsson T., Ilyina A., Kangur A., Kunaratskul T., Rodriguez S., Ruta M., Schulze T., Soderberg G. and Trevino J. Geoeconomic Fragmentation and the Future of Multilateralism. International Monetary Fund, Volume 2023, Issue 001. URL: <https://doi.org/10.5089/9798400229046.006> (дата звернення: 26.12.2025).
2. Rozenov R. and Zhang Z. Geoeconomic Fragmentation: Implications for Ireland. IMF Selected Issues Paper No. 2025/089. URL: <https://www.imf.org/-/media/files/publications/selected-issues-papers/2025/english/sipea2025089.pdf> (дата звернення: 26.12.2025).
3. Javorcik, B., Kitzmuller, L., Schweiger, H. and Yildirim, M. Economic costs of friendshoring. The World Economy, 2024. URL: DOI:10.1111/twec.13555 (дата звернення: 26.12.2025).
4. Трасковська О. В. Вплив глобалізаційних процесів на економічний розвиток та взаємозв'язок країн у світовій економіці. Здобутки економіки: перспективи та інновації. 2024. Вип. 3. URL: <https://doi.org/10.57125/econp.2024.02.29.01> (дата звернення: 28.12.2025).
5. Tan J. How Widespread is FDI Fragmentation? International Monetary Fund. WP/24/179, 2024. URL: <https://www.imf.org/-/media/files/publications/wp/2024/english/wpiea2024179-print-pdf.pdf> (дата звернення: 28.12.2025).
6. Monterio J.-A. and Piermartini R. Five findings from the latest World Trade Report show how international trade shapes inclusivity. World Economic Forum, 2024. URL: <https://www.weforum.org/stories/2024/10/five-facts-on-how-international-trade-shapes-inclusivity/> (дата звернення: 28.12.2025).
7. Белінська Г. В., Захаренков Є. Р. Економічні потрясіння в умовах глобалізації як причина трансформації світопорядку. Економіка та суспільство. Випуск 73, 2025. URL: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2025-73-94> (дата звернення: 30.12.2025).

8. Вплив багатоплярної глобалізації на зовнішню торгівлю України: колективна монографія / за ред. д-ра екон. наук, чл.-кор. НАН України Т.О. Осташко; НАН України, ДУ "Ін-т екон. та прогнозув. НАН України". К., 2024. 330 с.

9. Осіпова Л. Вплив глобалізації на сучасні економічні моделі: нові виклики та можливості. Економіка та суспільство. 2024. Вип. 66. URL: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2024-66-78> (дата звернення: 30.12.2025).

10. Chapter 4 Geoeconomic Fragmentation and Foreign Direct Investment. World Economic Outlook, 2023: A Rocky Recovery, IMF eLibrary. URL: <https://doi.org/10.5089/9798400224119.081> (дата звернення: 30.12.2025).

11. The Price of De-Risking: Reshoring, Friend-Shoring, and Quality Downgrading. WP/24/122, 2024. Volume 2024, Issue 122. IMF eLibrary. URL: <https://www.elibrary.imf.org/downloadpdf/view/journals/001/2024/122/article-A000-en.pdf> (дата звернення: 02.01.2026).

12. Joe Greek. China+1? Try +2 or +3: Building a More Resilient Supply Chain, Averitt, 2025. URL: <https://www.averitt.com/blog/evolving-china-plus-one-strategy> (дата звернення: 02.01.2026).

13. Anton Klarin, Sergey Sosnovskikh. Leveraging friendshoring in response to sanctions: Essential insights for global managers. Business Horizons 69(5), 2025. URL: DOI:10.1016/j.bushor.2024.10.002 (дата звернення: 02.01.2026).

14. Michaela Madden. Everything You Need to Know About China Plus One. Z2Data, 2025. URL: <https://www.z2data.com/insights/everything-you-need-to-know-about-china-plus-one> (дата звернення: 02.01.2026).

15. China Plus One Strategy - An Imperative to Achieve Supply Chain Resilience. Beroe, 2024. URL: <https://www.beroeinc.com/resource-centre/white-paper/china-plus-one-strategy-an-imperative-to-achieve-supply-chain-resilience/> (дата звернення: 02.01.2026).

16. Curt Doherty. Major Corporations Implement ‘China Plus One’ Strategy to Diversify Supply Chain in 2025. CNC Machines, 2025. URL: <https://cncmachines.com/multinational-corporations-relocate-manufacturing-from-china-2025> (дата звернення: 05.01.2026).

17. Expansion of BRICS: A quest for greater global influence? European Parliamentary Research Service, 2024. URL: [https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/BRIE/2024/760368/EPRS_BRI\(2024\)760368_EN.pdf](https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/BRIE/2024/760368/EPRS_BRI(2024)760368_EN.pdf) (дата звернення: 05.01.2026).

18. Jennifer Johnson-Calari, Arnab Das, Franco Passacantando. The “Weaponisation” of Money: Risks of Global Financial Fragmentation. Istituto Affari Internazionali, 2024. URL: <https://www.iai.it/sites/default/files/iaip2420.pdf> (дата звернення: 05.01.2026).

19. Natasha Fagssa. BRICS and De-Dollarization: Global Impact. Journal of BRICS Studies, 2024. URL: https://www.researchgate.net/publication/387938132_BRICS_and_De-Dollarization_Global_Impact (дата звернення: 05.01.2026).

20. Aude Darnal, David Monyae, Ana Saggiro Garcia, Bhima Yudhistira Adhinegara, Griffin Stibor. 2025 BRICS Summit: Takeaways and Projections - Stimson Center. URL: <https://www.stimson.org/2025/2025-brics-summit-takeaways-and-projections/> (дата звернення: 05.01.2026).

21. Victor Crochet, Weihuan Zhou. Fixing fragmentation in the settlement of international trade disputes. East Asia Forum, 2024. URL: <https://eastasiaforum.org/2024/02/24/fixing-fragmentation-in-the-settlement-of-international-trade-disputes/> (дата звернення: 05.01.2026).

22. Heiwai Tang, Ms Yang Chen. Analyzing the performance of RCEP since its inception. HKU Business School, 2025. URL: <https://www.hkubs.hku.hk/research/thought-leadership/hkej-column/analyzing-the-performance-of-rcep-since-its-inception/> (дата звернення: 05.01.2026).

23. Neville Lai Yunsheng. RCEP trade agreement and the future of multilateralism. The World Economic Forum, 2025. URL:

<https://www.weforum.org/stories/2025/03/rcep-how-will-this-trade-agreement-shape-multilateralism/> (дата звернення: 05.01.2026).

24. Soo Yeon Kim. Trade Agreements in a Fragmenting Global Order. Keynote Address Japan Society of International Economics (JSIE) 75th Annivers. URL: https://www.jsie.jp/Annual_Meeting/2025f_Chuo_Univ/pdf/Kim_slides.pdf (дата звернення: 05.01.2026).

25. Collins Ajibo, Samuel I Nwatu, Festus Okechukwu Ukwueze, Emeka Adibe. RCEP, CPTPP and the Changing Dynamics in International Trade Standard-Setting. *Manchester Journal of International Economic Law*. 16(3):425-440, 2019. URL: https://www.researchgate.net/publication/338375554_RCEP_CPTPP_and_the_Changing_Dynamics_in_International_Trade_Standard-Setting (дата звернення: 05.01.2026).

26. Stephanie Honey. Navigating digital trade fragmentation in an age of geoeconomics. Hinrich Foundation, 2025. URL: <https://www.hinrichfoundation.com/research/article/digital/navigating-digital-trade-fragmentation-in-the-age-of-geoeconomics> (дата звернення: 05.01.2026).

27. Chris Horseman. WTO report warns of early signs of trade ‘fragmentation’. *Borderlex European trade policy*, 2023. URL: <https://borderlex.net/2023/09/12/wto-report-warns-of-early-signs-of-trade-fragmentation/> (дата звернення: 05.01.2026).

References

1. Aiyar, S. Chen, J. Ebeke, C. Garcia-Saltos, R. Gudmundsson, T. Ilyina, A. Kangur, A. Kunaratskul, T. Rodriguez, S. Ruta, M. Schulze, T. Soderberg, G. and Trevino, J. (2023), “Geoeconomic Fragmentation and the Future of Multilateralism”, *International Monetary Fund*, vol. 2023, Issue 001. <https://doi.org/10.5089/9798400229046.006>.

2. Rozenov, R. and Zhang, Z. (2025), “Geoeconomic Fragmentation: Implications for Ireland”, *IMF Selected Issues Paper*, No. 2025/089, available at:

<https://www.imf.org/-/media/files/publications/selected-issues-papers/2025/english/sipea2025089.pdf> (Accessed 26 Dec 2025).

3. Javorcik, B. Kitzmuller, L. Schweiger, H. and Yildirim, M. (2024), “Economic costs of friendshoring”, *The World Economy*. DOI:10.1111/twec.13555.

4. Traskovska, O.V. (2024), “The impact of globalization processes on economic development and the interconnection of countries in the world economy”, *Economic Achievements: Prospects and Innovations*, vol. 3. <https://doi.org/10.57125/econp.2024.02.29.01>.

5. Tan, J. (2024), “How Widespread is FDI Fragmentation?”, *International Monetary Fund*, WP/24/179, available at: <https://www.imf.org/-/media/files/publications/wp/2024/english/wpiea2024179-print-pdf.pdf> (Accessed 28 Dec 2025).

6. Monterio, J.-A. and Piermartini, R. (2024), “Five findings from the latest World Trade Report show how international trade shapes inclusivity”, *World Economic Forum*, available at: <https://www.weforum.org/stories/2024/10/five-facts-on-how-international-trade-shapes-inclusivity/> (Accessed 28 Dec 2025).

7. Belinska, G.V. and Zakharenkov, E.R. (2025), “Economic shocks in the context of globalization as a cause of the transformation of the world order”, *Economy and Society*, vol. 73. <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2025-73-94> .

8. Ostashko, T.O. (2024), *Vplyv bahatopoliarnoi hlobalizatsii na zovnishniu torhivliu Ukrainy* [The impact of multipolar globalization on Ukraine’s foreign trade: a collective monograph], State Institution “Institute of Economics and Forecasting of the National Academy of Sciences of Ukraine”, Kyiv, Ukraine.

9. Osipova, L. (2024), “The impact of globalization on modern economic models: new challenges and opportunities”, *Economy and Society*, Issue 66, available at: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2024-66-78> (Access 30 Dec 2025).

10. World Economic Outlook (2023), “Chapter 4 Geoeconomic Fragmentation and Foreign Direct Investment”, available at: <https://doi.org/10.5089/9798400224119.081> (Accessed 30 Dec 2025).

11. International Monetary Fund (2024), “The Price of De-Risking: Reshoring, Friend-Shoring, and Quality Downgrading”, WP/24/122, vol. 2024, Issue 122, available at: 2026, <https://www.elibrary.imf.org/downloadpdf/view/journals/001/2024/122/article-A000-en.pdf> (Accessed 02 Jan 2026).

12. Greek, J. (2025), “China+1? Try +2 or +3: Building a More Resilient Supply Chain”, *Averitt*, available at: <https://www.averitt.com/blog/evolving-china-plus-one-strategy> (Accessed 02 Jan 2026).

13. Klarin, A. and Sosnovskikh, S. (2025), “Leveraging friendshoring in response to sanctions: Essential insights for global managers”, *Business Horizons*, vol. 69(5). DOI:10.1016/j.bushor.2024.10.002.

14. Madden, M. (2025), “Everything You Need to Know About China Plus One”, *Z2Data*, available at: <https://www.z2data.com/insights/everything-you-need-to-know-about-china-plus-one> (Accessed 02 Jan 2026).

15. Beroe (2024), “China Plus One Strategy – An Imperative to Achieve Supply Chain Resilience”, available at: <https://www.beroeinc.com/resource-centre/white-paper/china-plus-one-strategy-an-imperative-to-achieve-supply-chain-resilience/> (Accessed 02 Jan 2026).

16. Doherty, C. (2025), “Major Corporations Implement ‘China Plus One’ Strategy to Diversify Supply Chain in 2025”, *CNC Machines*, available at: <https://cncmachines.com/multinational-corporations-relocate-manufacturing-from-china-2025> (Accessed 05 Jan 2026).

17. European Parliamentary Research Service (2024), “Expansion of BRICS: A quest for greater global influence?”, available at: [https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/BRIE/2024/760368/EPRS_BRI\(2024\)760368_EN.pdf](https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/BRIE/2024/760368/EPRS_BRI(2024)760368_EN.pdf) (Accessed 05 Jan 2026).

18. Johnson-Calari, J. Das, A. and Passacantando, F. (2024), “The “Weaponisation” of Money: Risks of Global Financial Fragmentation”, *Istituto Affari Internazionali*, available at: <https://www.iai.it/sites/default/files/iaip2420.pdf> (Accessed 05 Jan 2026).
19. Fagssa, N. (2024), “BRICS and De-Dollarization: Global Impact”, *Journal of BRICS Studies*, available at: https://www.researchgate.net/publication/387938132_BRICS_and_De-Dollarization_Global_Impact (Accessed 05 Jan 2026).
20. Darnal, A. Monyae, D. Garcia, A.S. Adhinegara, B.Y. and Stibor, G. (2025), “2025 BRICS Summit: Takeaways and Projections”, *Stimson Center*, available at: <https://www.stimson.org/2025/2025-brics-summit-takeaways-and-projections/> (Accessed 05 Jan 2026).
21. Crochet, V. and Zhou, W. (2024), “Fixing fragmentation in the settlement of international trade disputes”, *East Asia Forum*, available at: <https://eastasiaforum.org/2024/02/24/fixing-fragmentation-in-the-settlement-of-international-trade-disputes/> (Accessed 05 Jan 2026).
22. Tang, H. and Chen, Y. (2025), “Analyzing the performance of RCEP since its inception”, *HKU Business School*, available at: <https://www.hkubs.hku.hk/research/thought-leadership/hkej-column/analyzing-the-performance-of-rcep-since-its-inception/> (Accessed 05 Jan 2026).
23. Yunshek, N.L. (2025), “RCEP trade agreement and the future of multilateralism”, *The World Economic Forum*, available at: <https://www.weforum.org/stories/2025/03/rcep-how-will-this-trade-agreement-shape-multilateralism/> (Accessed 05 Jan 2026).
24. Kim, S.Y. (2025), “Trade Agreements in a Fragmenting Global Order. Keynote Address Japan Society of International Economics (JSIE) 75th Annivers”, available at: https://www.jsie.jp/Annual_Meeting/2025f_Chuo_Univ/pdf/Kim_slides.pdf (Accessed 05 Jan 2026).

25. Ajibo, C. Nwatu, S. Ukwueze, F.O. and Adibe, E. (2019), “RCEP, CPTPP and the Changing Dynamics in International Trade Standard-Setting”, *Manchester Journal of International Economic Law*, vol. 16(3), pp. 425-440, available at: https://www.researchgate.net/publication/338375554_RCEP_CPTPP_and_the_Changing_Dynamics_in_International_Trade_Standard-Setting (Accessed 05 Jan 2026).
26. Honey, S. (2025), “Navigating digital trade fragmentation in an age of geoeconomics”, *Hinrich Foundation*, available at: <https://www.hinrichfoundation.com/research/article/digital/navigating-digital-trade-fragmentation-in-the-age-of-geoeconomics> (Accessed 05 Jan 2026).
27. Horseman, C. (2023), “WTO report warns of early signs of trade “fragmentation”, *Borderlex European trade policy*, available at: <https://borderlex.net/2023/09/12/wto-report-warns-of-early-signs-of-trade-fragmentation/> (Accessed 05 Jan 2026).

Стаття надійшла до редакції 08.01.2026 р.